पठतु संस्कृतम्

शिक्षा

जून् २५, २०२२ पाठ: - ७ अङ्का: १००

1) शानच्-प्रत्ययान्त-रूपं लिखत। (१०)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
मोदते (पुं)	मोदमानः	मोदमानौ	मोदमानाः
सेवते (स्त्री)	सेवमाना	सेवमाने	सेवमानाः
कुरुते (नपुं)	कुर्वाणम्	कुर्वाणे	कुर्वाणानि
भाषते (पुं)	भाषमाणः	भाषमाणौ	भाषमाणाः
जायते (स्त्री)	जायमाना	जायमाने	जायमानाः

2) आवरणे दत्तस्य क्रियापदस्य शानच्-प्रत्ययान्तं रूपं रिक्तस्थाने लिखत (५)

a. वन्दमाना मालती सम्यक् गायति । (वन्दते)

b. शोभमानानि मित्राणि मम गृहं आगच्छन्ति । (शोभते)

c. कष्टानि सहमाना सा प्रबुद्धा जाता । (सहते)

d. शिशका: उत्तरं जानानाः बालिका: पृष्टवन्त: । (जानीते)

e. धेनव: शयानाः गोशालायां सन्ति । (शेते)

शिक्षा By Vanisri Ragupati

3) रिक्तस्थानं पूरयत (१०)

	विभक्ति:	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
इन्द्रिय	प्रथमा	इन्द्रियम्	इन्द्रिये	इन्द्रियाणि
कर	सप्तमी	करे	करयोः	करेषु
शान्ति	चतुर्थी	शान्तये/ शान्त्यै	शान्तिभ्याम्	शान्तिभ्यः
सर्व (पु)	पञ्चमी	सर्वस्मात्	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः
युष्मद्	तृतीया	त्वया	युवाभ्याम्	युष्माभिः

4) एतानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत (५)

a. गच्छत् मार्गे यानं गच्छत् अस्ति ।

b. महिलायै चित्रं रचयन्त्यै महिलायै पीतवर्णं देहि ।

c. प्राप्तवान् सः परीक्षायाम् उत्तमान् अङ्कान् प्राप्तवान् ।

d. नक्षत्राणि आकाशे नक्षत्राणि प्रकाशन्ते ।

e. साहाय्यम् सर्वे अन्येषां साहाय्यं कर्तुं सदा सन्नद्धाः भवामः ।

शिक्षा By Vanisri Ragupati

5) सन्धिं कृत्वा नाम लिखत (१०)

a. बालकाः + आगताः — बालका आगताः विसर्गस्य लोपः

b. सूर्य: + उदेति — सूर्य उदेति विसर्गस्य लोपः

c. सः + विद्यालयः — स विद्यालयः विसर्गस्य लोपः

d. जना: + एव — जना एव विसर्गस्य लोपः

e. देवा: + भावयन्तु — देवा भावयन्तु विसर्गस्य लोपः

6) सन्धि-विच्छेदनं कृत्वा नाम लिखत (१०)

a. तरुण इव — तरुणः + इव विसर्गस्य लोपः

b. भक्ता नमन्तु — भक्ताः + नमन्तु विसर्गस्य लोपः

c. एष उत्तमः — एषः + उत्तमः विसर्गस्य लोपः

d. सर्व एव — सर्वः + एव विसर्गस्य लोप

e. छात्रा लिखन्तु — छात्राः + लिखन्तु विसर्गस्य लोपः

शिक्षा By Vanisri Ragupati

7) कृदन्त / लकार रूपं लिखत (१०)

धातु:	कृदन्त: / लकार:	
बन्ध्	तव्यत्	बन्धितव्यम्
ब्रू	क्तवतु (पु)	उक्तवान्
भू	कर्मणि लट्	भूयते
भ्रमु	लृट्	भ्रमिष्यति
पाल्	शतृ पुं	पालयन्
पा	तुमुन्	पातुम्
प्री	अनीयर्	प्रीणनीयम्
त्रै	शानच् (स्त्री)	त्रायमाणा
दह्	क्त पु	दग्धः
णश	ल्यप्	विनश्य

8) सूक्ते: अर्थ: लिखत । (३)

वज्रादपि हि धीराणां चित्तरत्नमखण्डितम् ।

शिक्षा By Vanisri Ragupati

9) प्रहेलिकाया: अर्थम् उत्तरं च लिखत । (३)

वृक्षाग्रवासी न च पक्षिजातिः तृणं च शय्या न च राजयोगी।
आपीतवर्णो न च हेमधातुः अतश्च ताम्रः सुरसः क एषः?

10) सुभषितस्य सन्धिच्छेदं तात्पर्यम् च लिखत । (४)

सत्यं तपो ज्ञानमहिंसतां च विद्वत्प्रणामं च सुशीलतां च ।
एतानि यो धारयते स विद्वान् न तत्र शास्त्राध्ययनं हि कारणम् ।।

11) श्लोकस्य पदविभाग: अन्वयं तात्पर्यं च लिखत । (५)

योत्स्यमानानवेक्षेऽहं य एतेऽत्र समागताः ।
धार्तराष्ट्रस्य दुर्बुद्धेर्युद्धे प्रियचिकीर्षवः ॥

शिक्षा By Vanisri Ragupati

12) एकवाक्येन उत्तरं लिखत (७)

a. के पूर्वं पाण्डवानां पौरुषम् अभिनन्दन्ति स्म ?

देवाः

b. दुष्टाः कदा सुखम् अनुभवन्ति? कदा च विनश्यन्ति ?

दुष्टाः तत्काले सुखम् अनुभवन्ति । अन्ते च विनश्यन्ति।

c. व्यासमुनेः आगमनेन केषां जन्म सफलम् ?

पाण्डवानाम्

d. मुनीनाम् अपि केषु विशेषप्रीतिः भवति ?

साधुजनेषु

e. इन्द्रः केन आराधनीयः ? ततः किं भवति ?

अर्जुनेन , पराक्रमः

f. घुणः नाम कः ?

कीट:

g. अर्जुनः किं सम्पादयतु इति व्यासमुनिना उक्तम् ?

पाशुपतास्त्रम्

13) लौकिकन्यायं विवृणुत (३)

घट्टकुटीप्रभातन्यायः

शिक्षा By Vanisri Ragupati

14) संस्न्दर्भम् व्याख्यात (५)

फलपर्यन्तं तपस्यामाचर ।

15) मेलयत (५)

a. कर्णे	- त्याग:	e
b. शिरसि	- सत्यम्	c
c. मुखे	- वृत्ति:	d
d. हृदि	- गरुवन्दनम्	b
e. करे	- ज्ञानम्	a

16) श्लोकस्य अर्थ: संस्कृत-भाषायां लिखत (२)

अश्वत्थामा बलिर्व्यासो हनुमांश्च विभीषणः ।
कृपः परशुरामश्च सप्तैते चिरंजीविनः॥'

शिक्षा By Vanisri Ragupati

17) कर्मणि प्रयोगे परिवर्तनं कुरुत (३)

a. छात्रा: पाठान् जानन्तु ।

छात्रैः पाठाः ज्ञायन्ताम् ।

b. सेविका: स्यूतान् नयेयु: ।

सेविकाभिः स्यूताः नयनीयाः ।

c. शिक्षक: प्रश्नान् पृच्छेत् ।

शिक्षकेण प्रश्नाः प्रष्टव्याः।

d. भवती क्षीरं आनयतु ।

भवत्या क्षीरम् आनीयताम् ।

e. भक्ता देवीं पूजयेत् ।

भक्तया देवी पूजनीया ।

f. कृष्ण: विषयम् अकथयत् ।

कृष्णेन विषयः अकथ्यत ।

शिक्षा By Vanisri Ragupati